

Møte fredag den 5. juni 2009 kl. 9.29

President: Berit Brørby

Dagsorden (nr. 45):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i forvaltningsloven (habilitet for styremedlemmer mv. i offentlig heleide selskaper) (Innst. O. nr. 92 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 50 (2008–2009))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endringer i utlendingsloven 1988 og utlendingsloven 2008 (gjennomføring av forordning nr. 767/2008 og rådsbeslutning nr. 633/2008 vedrørende visuminformasjonsystemet VIS) mv. (Innst. O. nr. 66 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 36 (2008–2009))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i arbeidsmiljøloven (likestilling av arbeidstiden for skift- og turnusarbeidere mv.) (Innst. O. nr. 84 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 54 (2008–2009))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (Innst. O. nr. 78 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 71 (2008–2009))
5. Referat

Sak nr. 1 [09:29:11]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i forvaltningsloven (habilitet for styremedlemmer mv. i offentlig heleide selskaper) (Innst. O. nr. 92 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 50 (2008–2009))

Ib Thomsen (FrP) [09:29:44] (ordfører for saken):

Kommunal- og regionaldepartementet foreslår i proposisjonen å skjerpe habilitetsreglene for offentlige tjenestemenn og folkevalgte som også er leder eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heleide selskaper. En tjenestemann eller folkevalgt er inhabil til å behandle saker hvis hun eller han er leder eller har ledende stilling eller er medlem av styret eller bedriftsforsamlingen for et selskap som er part i saken. Det gjelder likevel ikke hvis selskapet eies helt ut av staten.

En enstemmig komité har merket seg at det er meget vanlig at folkevalgte i kommunene og fylkeskommunene har ledende stillinger også i kommunale og fylkeskommunale selskap. En slik kombinasjon kan være ønskelig ut fra samordnings-, effektivitets- og styringshensyn. Komiteen viser i den forbindelse til at habilitetsreglene i forvaltningsloven også omfatter folkevalgte i kommuner og fylker i henhold til kommuneloven.

Dersom en tjenestemann skulle ha en personlig interesse i et saksutfall, eller der private og kommunale selskap står i en konkurransesituasjon, vil dette omfattes av inhabilitetsregelen. Intensjonen er nemlig at

man bør unngå tvil om offentlige tjenestemenns habilitet.

Ut fra en prinsipiell vurdering synes det ikke å være grunnlag for å ha ulike regler om habiliteten på dette området for staten, kommunene og fylkeskommunene. Det er i første rekke praktiske hensyn og kommunenes behov som har forårsaket at den aktuelle bestemmelsen i sin tid ble endret og heleide kommunale selskaper unntatt fra reglene om automatisk inhabilitet.

Kombinasjonen av kommunale verv og styreverv kan være uheldig i tilfeller der det foreligger interessekonflikter mellom selskap og eierkommune. Faren for at en representant identifiserer seg med selskapets interesser, kan etter min oppfatning bli særlig stor når vedkommende har et aktivt medansvar for selskapets virksomhet, herunder for det økonomiske resultatet.

Hovedhensikten med å organisere kommunal virksomhet i egne selskaper er ofte å fristille disse i egne selvstendige resultatenheter samt å begrense det økonomiske ansvaret dersom aksjeselskap velges som form.

Den foreslåtte endringen av forvaltningsloven innebærer en vesentlig og nødvendig klargjøring av habilitetsreglene. Behovet for å utvise skjønn gjennom anvendelse av forvaltningsloven § 6 annet ledd, som fastslår at tjenestemannen er inhabil dersom «særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet», blir eliminert i de saker hvor vedkommende har ledende posisjoner i offentlig eide selskaper.

En annen viktig grunn til å la habilitetsreglene gjelde er folks tillit til politikerne. Når en ser at en politiker sitter ved begge sider av bordet, er dette med på å støtte opp om den stadig økende politikerforakten i det norske folk. Det er ikke noe i veien for at kommunene kan plassere politikere i selskapenes organer, dersom de som eiere finner dette hensiktsmessig. En naturlig konsekvens bør imidlertid være at disse må fratre når folkevalgte organer hvor de selv er medlemmer, behandler saker som angår selskap hvor de eventuelt måtte sitte i styret eller ha andre ledende posisjoner.

Jeg mener at det er underlig at Regjeringen allikevel fremmer forslag om å uthule bestemmelsen, noe som igjen medfører en tilnærmet uendret rettssituasjon. Jeg er kjent med situasjoner hvor daglig leder, styreleder, styremedlemmer, representantskapsleder eller representantskapsmedlemmer i interkommunale selskap eller kommunalt heleide aksjeselskap aktivt har arbeidet for å hindre innsyn og kontroll med selskapet. Dette har mange lyktes med grunnet gjennomgående representasjon via sine andre folkevalgte verv i kontrollutvalg, formannskap eller kommunestyre. Dette er uheldig.

Jeg vil minne Stortinget om den senere tids avsløringer og granskinger, der det ble rullet opp en større sak vedrørende Nedre Romerike Vannverk og renseanlegget RA2. Her ble det påpekt den gjennomgående representasjon som forekom mellom selskapenes styrer og det politiske og administrative nivået i eierkommunene. Grunnet denne sammenblandingen av roller ble de impliserte kritisert for ikke å ha ivarettatt sitt ansvar overfor sel-

skapene, ei heller for å ha sett konsekvensene av denne rolleblanding.

Når Regjeringens forslag til lovendring blir vedtatt, mener jeg at den senere tids avsløringer og krav om transparens i forholdet mellom kommunal myndighetsutøvelse og kommunal virksomhet og tjenesteyting utført av selskap organisert som interkommunalt selskap eller aksjeselskap på kommunens vegne, vil være forgjeves.

Jeg tar herved opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Tom Strømstad Olsen (A) [09:35:54]: Flertallet mener det er viktig at folkevalgte og offentlige tjenestemenn er medlemmer av styrer eller bedriftsforsamlinger i offentlig heleide selskaper. Samtidig er det viktig å understreke viktigheten av at det er nødvendig å ha ryddige og klare ansvarsforhold internt i forvaltningen. Den innstramningen som i dag blir vedtatt, vil ikke være til hinder for at kommunene selv kan organisere sitt eierskap eller sin styring av kommunalt eide selskaper som nå. Lovforslaget vil etter flertallets syn virke klargjørende og vil være enkelt å håndtere for brukerne av loven.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [09:36:51]: Eg er glad for at komiteen støttar forslaget frå Regjeringa om endringar i forvaltingslova, og at komiteen er einig i at forslaget vil verka klargjerande.

Dette forslaget er ein del av Kommunal- og regionaldepartementet sitt etikkarbeid, som er meint å leggja best mogleg til rette for ei tillitsskapande forvaltning. Forslaget fekk òg brei støtte i høyringa. Av dei som uttalte seg om forslaget, gjekk 75 pst. inn for å oppheva unntaket. Blant kommunane og fylkeskommunane som uttalte seg, gjekk 67 pst. inn for det same. KS er òg for dette.

Eg veit det er mange som har venta på denne lovendringa. Vi nærmar oss no ei klargjering av spørsmålet om habilitet knytt til engasjement i offentlege selskap. Det er eit spørsmål som har vore debattert i lang tid, f.eks. i rapporten frå Smith-utvalet som granska forholda i Oslo kommune på byrjinga av 1990-talet. No skal altså dei same strenge reglane som i dag gjeld for private selskap, òg gjelda dei offentlege. Tilliten til lokaldemokratiet byggjer på at kommunane forvaltar makt og offentlege midlar til beste for fellesskapet. Då treng vi gode spelereglar som gjev mening for innbyggjarane, for leverandørane og for lokalsamfunnet generelt.

Rollene innafor den kommunale verksemda blir no klarare. Tydelege roller er viktig om innbyggjarane skal ha tillit til kommunane. Viss dei folkevalde har fleire roller i ei sak, kan det bli stilt spørsmål ved om han eller ho er habil eller nøytral når avgjerslene skal treffast. I dag må ein tre tilbake ved behandling av saker i kommunen viss ein er styremedlem i eit selskap som er part i saka, men denne inhabilitetsregelen har altså ikkje gjeldt for selskap som er fullt ut eigde av stat eller kommune. Her har kommunen sitt behov for å sjå heilskapen i den kommunale verksemda vore overordna prinsippet om rolleklarleik.

Bakgrunnen for ei skjerpning av lovverket er òg at det er auka bruk av selskap og andre fristilte organisasjonsformer i kommunane. Det er viktig at folk flest har tiltru til at konkurransen er rettferdig når kommunalt eigde selskap deltek i konkurransen om kommunale kontraktar. Eg føreset etter dette at det ikkje skal vera tvil om at dei kommunalt tilsette og dei folkevalde behandlar alle likt. Det er òg viktig at desse selskapa ikkje oppnår særfordelar på andre måtar. Det er mange kommunalt eigde selskap som forvaltar store beløp. Då er det òg sær viktig med god kommunal kontroll.

Tidlegare har ein nok tenkt at viss ein set inn folkevalde styremedlemmer, sikrar det den folkevalde kontrollen med kommunalt eigde selskap. Eg oppfattar at denne tenkinga no er avløyst av eit perspektiv der ein ser at styremedlemmene faktisk er representantar for selskapet. No må kommunar og fylkeskommunar finna andre måtar å styra og kontrollera selskapa sine på, f.eks. gjennom eigarskapsmeldingar. Det kjenner eg meg trygg på at dei finn ut av.

Lovendringa vil gjelda heile forvaltninga, men eg legg altså til grunn at det ikkje vil innebera så mykje nytt for statleg sektor, for staten har eigne forskrifter som avgrensar høvet statlege tenestemenn har til å bli oppnemnde til slike verv. Klare, tydelege roller legg eit godt grunnlag for tillit til kommunane. Tillit er viktig for at lokaldemokratiet skal fungera. Eg er glad for at vi no strammar inn.

Så berre nokre korte kommentarar til det snevre unntaket som blir vidareført. Det er faktisk slik at det er eit snevert unntak, og eg høyrer på Ib Thomsen at det kan liggja an til ei lita misforståing frå Framstegspartiet si side.

Forslaget kom opp i samband med helseføretaka og den modellen som dei i dag blir styrte etter. Spørsmålet vart då: Vil det vera slik at denne lovendringa kan medføra at f.eks. ein som er tilsett i Helse Vest, ikkje kan sitja som styremedlem f.eks. for Helse Bergen, som er underordna Helse Vest? Vi meiner at det bør det framleis vera rom for, og det er derfor eit snevert unntak som her blir vidareført. Det skal vera slik for kommunane og for kommunale selskap at i kvart tilfelle der det kan vera det minste snakk om konkurranse, så skal inhabilitet tre inn.

Eg skal gjera mitt til at når det gjeld praktiseringa, altså korleis dette unntaket er tenkt praktisert, skal det kunnngjerast og opplysast om det. Det er slik at når vi her skriv ein kort og – skal vi seia – grei paragraf, går det an å misforstå korleis tenkinga er. Det skal opplysast. Det skal òg vera slik at vi skal følgja nøye med på om praksisen blir i samsvar med det som er intensjonen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 671)

Sak nr. 2 [09:43:20]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endringer i utlendingsloven 1988 og utlendingsloven 2008 (gjennomføring av forordning nr. 767/2008 og rådsbeslutning nr. 633/2008 vedrørende visuminforma-

sjonssystemet VIS) mv. (Innst. O. nr. 66 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 36 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 672)

Sak nr. 3 [09:44:03]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i arbeidsmiljøloven (likestilling av arbeidstiden for skift- og turnusarbeidere mv.) (Innst. O. nr. 84 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 54 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til saksordføreren, 5 minutter til hovedtalerne fra de øvrige gruppene og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Per Rune Henriksen (A) [09:45:05] (ordfører for saken): Arbeidslivet er i kontinuerlig utvikling, og det er derfor helt nødvendig at arbeidsmiljøloven utvikles og tilpasses de forhold den skal regulere. I proposisjonen vi i dag behandler, gjør vi en rekke presiseringer og tilpasninger som erfaringen med loven har vist vil være nødvendig. Vi behandler også to viktige reformer, nemlig innføring av godkjenningsordning for bedriftshelsetjeneste og likestilling av skift og turnus.

Jeg vil i mitt innlegg konsentrere meg om de deler av proposisjonen hvor det er uenighet i komiteen.

I § 4-1 nytt tredje ledd blir det foreslått å ta inn i selve lovteksten at arbeidsgiver skal foreta en risikovurdering og eventuelt sette i verk risikoreduserende tiltak ved alnearbeid. Dette er en nødvendig synliggjøring av arbeidsgivers generelle plikt til å foreta vurdering av risiko og iverksettning av risikoreduserende tiltak. Det er nå stort fokus på risikoen for å oppleve vold og trusler på alnearbeidsplasser i yrker med kunde/klientkontakt, men bestemmelsen omfatter også annen belastning og risiko.

Hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden har i brev til Arbeidstilsynet bedt om at den europeiske avtalen om trakassering og vold gjennomgås med tanke på om relevante deler kan forskriftsfestes. Regjeringspartiene merker seg denne henvendelsen og forutsetter at den foreslåtte lovendring vurderes etter noen tid med hensyn til behovet for en forskrift.

I § 3-3 nytt femte ledd gis forskriftshjemmel for en godkjenningsordning for bedriftshelsetjenester. En slik godkjenningsordning er helt nødvendig å få på plass nå. Helt siden vi fikk krav om bedriftshelsetjeneste i 1977, har det pågått diskusjoner om hva som er en ekte bedriftshelsetjeneste, hva som skal inngå av tjenester osv. Vi vet at seriøse

bedriftshelsetjenester i mange tilfeller sliter i konkurransen med aktører som gjerne tilbyr en årlig legesjekk, eller kjøttkontroll som mange kaller det, og ingenting på forebyggende arbeid, vurdering av helse, miljø og sikkerhet i bedriften osv. Med en godkjenningsordning hvor det settes minimumskrav til kompetanse, volum på tjenesten og kvalitetssikring, kan en luke ut de som i dag driver useriøst.

Fremskrittspartiet foreslår at det skal gis bransjespesifikk godkjenning. Dette tror jeg vil være uklokt og byråkratiserende. Det er i utgangspunktet en kvalitet å ha kompetanse og erfaring fra flere bransjer når vi snakker om forebyggende HMS-arbeid. Dessuten er det også slik at man på mange mindre steder i Norge ikke vil ha grunnlag for å ha mange forskjellige bedriftshelsetjenester. Med Fremskrittspartiets forslag må da bedriftshelsetjenesten på slike steder holde seg med et helt sett av godkjenninger, noe som vil bli byråkratisk og lite hensiktsmessig.

La meg si noen ord om et forhold som vi ble gjort oppmerksom på under komiteens høring, men som ikke har blitt omtalt i innstillingen: Det gjelder bruken av begrepet «bedriftshelsetjeneste» kontra den tidligere betegnelsen «verne- og helsepersonale». Begrepsendringen ble gjort da den nye arbeidsmiljøloven ble vedtatt i 2005, men det har ikke vært hensikten at dette skulle innebære materielle endringer. Begrepet «bedriftshelsetjeneste», slik det brukes i lov, forskrifter og veiledninger, skal tolkes til å innbefatte de samme funksjoner som begrepet «verne- og helsepersonale» i den gamle loven. Jeg viser også i denne forbindelsen til brev til organisasjonene fra statsråden av 26. september 2007.

I § 6-5 første ledd gjeninnfører vi i lovteksten verneombud og medlemmer av Arbeidsmiljøutvalgets rett til å ta obligatorisk opplæring i regi av arbeidstakernes organisasjoner. Denne retten ble tatt ut av lovteksten i 2005, men har stått uendret i forskrift om verneombud og arbeidsmiljøutvalg, noe som har skapt unødig tvil om hva som er rett og galt.

Det er slik at alle verneombud og medlemmer av AMU skal ha en obligatorisk 40 timers grunnopplæring. Rammene for innholdet i opplæringen er fastsatt i forskrift.

I privat sektor har man avtaler mellom partene om innholdet og gjennomføringen av opplæring i forbundenes regi. Det brukes omforent bransjerettet materiell. Arbeidstilsynet uttrykker at kurs i arbeidstakerorganisasjonenes regi er seriøse og lojale mot de innholdskrav som loven setter.

Verneombud er arbeidstakernes tillitsvalgte, og opplæringen må avspeile dette. Retten til å ta obligatorisk grunnopplæring i regi av arbeidstakernes organisasjoner bør derfor opprettholdes. Slik dette praktiseres i dag, har man fått en tilpasset opplæring av høy kvalitet på slike kurs.

Likestilling av skift og turnus er et gammelt likestillingskrav. Kravet har fått stor tilslutning og har blitt behandlet både av Stortinget og flere utvalg som har blitt nedsatt for å finne løsninger. Lovendringen som vi i dag behandler, er en løsning som treffer dem som sterkest har ment at gjeldende bestemmelser er urettferdige. Endringen vil også kunne ha en positiv effekt ved at den kan

bidra til en reduksjon av uønsket deltid. Det er derfor gledelig at endringen får et så bredt flertall som den får i dag, og jeg noterer at forslaget har fått bred tilslutning fra arbeidstakerorganisasjonene.

Vi vil at arbeidstakere skal stå i arbeid så lenge som mulig, og vi ønsker å legge til rette for dette. I vårt nye pensjonssystem legges det opp til at man kan tjene opp pensjonspoeng til fylte 75 år, noe som ikke harmonerer med 70-årsaldersgrensen i arbeidsmiljøloven. Av proposisjonen går det fram at dette har blitt vurdert av Regjeringen, men at man i denne omgang ikke fremmer forslag om heving av grensen. Komiteens flertall merker seg Regjeringens syn på at det vil være naturlig å komme tilbake til denne problemstillingen når aldersgrensene i arbeidslivet ellers er avklart i forbindelse med pensjonsreformen. Vi skal ha med oss at hovedproblemet i dagens arbeidsliv ikke er dem som vil jobbe etter fylte 70 år og ikke får lov, men heller at så få klarer å stå i arbeid fram til sin pensjonsalder.

I innstillingen framgår det at det er bred enighet om behovet for formkrav for avvikling av arbeidsforholdet ved oppnådd aldersgrense, selv om det fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkepartis side foreslås en annen aldersgrense.

Det siste punktet jeg vil kommentere, er retten til å stå i stilling ved nedleggelse av virksomhet. En arbeidstaker har rett til å stå i stillingen ved tvist om oppsigelsen. Der som arbeidsgiver mener at dette er urimelig, kan han kreve at retten skal bestemmes at arbeidstaker skal fratres under sakens behandling.

Praksis har vist at det er nødvendig å presisere at dette også er tilfellet ved hel eller delvis nedleggelse av virksomheten. Dersom arbeidsgiver krever fratreden, er det så opp til retten på vanlig måte å avgjøre hvorvidt det er urimelig at arbeidsforholdet fortsetter under en tvist. Dette er en presisering av prosedyren i nedleggelsestilfeller – det skal ikke være automatikk i fratreden ved oppsigelser som bestrides i tilfeller hvor bedriften nedlegges helt eller delvis.

For de øvrige endringer og kommentarer til disse viser jeg til innstillingen.

Robert Eriksson (FrP) [09:52:54]: I innstillingen til den loven vi behandler i dag, er det et bredt flertall bak de fleste forslagene, noe som tyder på at man har gjort nødvendige grep som egentlig et samlet storting står bak. Jeg har likevel lyst til å kommentere de få områdene der Fremskrittspartiet skiller seg ut fra flertallet.

Saksordføreren var inne på det som går på bedriftshelsetjeneste. Nå er det ikke sånn at Fremskrittspartiet er veldig opptatt av at man skal få en byråkratisk og tungrodd bedriftshelsetjeneste. Men vi registrerer jo også det som kom fram under høringen, at den ordningen som Regjeringen nå legger opp til, kan bli veldig dyr, kostnads-krevende, og vi har derfor tatt hensyn til disse innspillene i høringen. Derfor mener vi det vil være fornuftig og lurt at man i større grad – ja, vi må gjøre endringer i dagens bedriftshelsetjeneste – har den bransjekvalifiserte kompetansen inn i det.

Så til det med skift og turnus, som også saksordfø-

ren var inne på, og som jeg er glad for at han var inne på. Der er vi enige alle sammen. Jeg tror det er veldig mange som bl.a. jobber i helsesektoren, som er rammet av ufrivillig deltid, som er glad for det vedtaket som Odelstinget i dag gjør, og som det er et bredt flertall, et samlet odelsting bak. Det tror jeg er positivt, og det er et riktig vedtak vi i dag fatter.

Så til det at verneombudet skal ha mulighet for å få kvalifisert opplæring. Det er selvfølgelig Fremskrittspartiet enig i. Vi er enig i, og vi synes det er viktig, at verneombudene får en nødvendig opplæring, en kvalifisert opplæring, så de etter beste evne kan ivareta både helse, miljø og sikkerhet på sin arbeidsplass. Men så synes vi det er litt merkelig at man skal ha en lovhjemmel – slik som vi oppfatter det iallfall – til at det kun er kurs som fagbevegelsen arrangerer, man skal kunne gå på. Vi mener det vil være fornuftig at man også sikrer adgang til andre typer kurs som kan være relevant for opplæringen og kompetansen som trengs på arbeidsplassen. Derfor har vi et annet syn på en lovendring her.

Så til 70-årsgrensen. Fremskrittspartiet har hele tiden vært opptatt av en god og framtidsrettet seniorpolitikk. Vi er opptatt av at arbeidsevnen ikke nødvendigvis skal vurderes ut fra et årstall. Vi ser at det er mange som er gode seniorer, som har kompetanse som arbeidsmarkedet ønsker å ha, og som også ønsker å stå lenger i arbeid. Vi kjenner alle som sitter i denne salen, til den saken som for noen år tilbake gikk i Statoil. Vi ser også at det innenfor offshore begynner å bli mangel på ingeniører, og at man har behov for den kvalifiserte arbeidskraften. Da synes vi det er unaturlig at man setter en aldersgrense. Fremskrittspartiet har sagt hele tiden at man ikke ønsker å ha noen aldersgrense, og at det ved en eventuell oppsigelse er helt andre typer forhold som skal legges til grunn. Ved en inkurie – på side 18 i innstillingen – er Fremskrittspartiet blitt med på en merknad. Fremskrittspartiet stemmer imot begge disse forslagene, og har sitt eget forslag om å fjerne aldersgrensen. Jeg gjør oppmerksom på det.

Videre vil vi gå imot § 6-5 første ledd nytt annet punktum og § 3-3 første ledd første punktum og § 3-3 nytt femte ledd og § 15-11 annet ledd tredje punktum. Jeg ber om at det blir votert sånn at vi kan stemme imot de paragrafene.

Jeg tar herved opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han viste til.

Martin Engeset (H) [09:57:43]: Den proposisjonen vi nå behandler, tar opp en rekke ulike forhold med forslag til mindre, men likevel viktige endringer i arbeidsmiljøloven. Som det har fremgått av debatten tidligere, er det relativt bred politisk enighet om det meste, men på enkelte punkter er det en viss politisk uenighet, kanskje ikke om mål, men mer om når ting skal skje, og virkemidler en bruker. La meg kommentere noen av disse punktene.

For det første temaet knyttet til skift/turnus-saken: Fra Høyres side føler vi her at det er for mange og for store uavklarte spørsmål som knytter seg til det forslaget Regje-

ringen fremmer. Vi vet at spesielt innenfor helse- og omsorgssektoren er allerede bemanningssituasjonen kritisk i forhold til å kunne rekruttere tilstrekkelig antall medarbeidere, og det som foreslås her, bidrar til å gjøre denne situasjonen enda vanskeligere. Her får vi, som vi ser av dokumentene, også støtte fra Helse- og omsorgsdepartementet, som i høringsrunden uttalte følgende:

«Vi finner derfor ikke å kunne støtte forslaget før de økonomiske og personellmessige virkningene av forslaget er nærmere utredet.»

Høyre fremmer derfor et alternativt forslag, som fremgår av innstillingens side 12. Vi viser også til det forslaget vi tidligere har fremmet, om å innføre en egen kompetansepott for utdanningsgruppene i helse- og omsorgssektoren og for lærerne.

Så til temaet som knytter seg til aldersgrenser. For om lag to år siden la Regjeringen frem en stortingsmelding om seniorpolitikken, hvor jeg hadde gleden av å være saksordfører. I den stortingsmeldingen signaliserte Regjeringen at de ville vurdere å øke 70-årsgrensen. Det syntes jeg var bra, selv om jeg nok hadde håpet at man allerede den gangen kunne vært mer konkret. Imidlertid hadde jeg sterke forventninger om at man nå, når denne saken ble lagt frem, i hvert fall ville ta et nødvendig skritt for å myke opp den eksisterende 70-årsgrensen i arbeidsmiljøloven, men fortsatt er man ikke i stand til å konkludere. Det synes jeg er synd, fordi det bryter i grunnen med en veldig bred politisk enighet – i hvert fall i ord – om at det er viktig å stimulere til at eldre er sterkt ønsket i arbeidslivet. Det signalet som ligger i en aldersgrense, skal ikke undervurderes. Når pensjonsreformen så sterkt legger opp til å stimulere aktivt til at flere bør stå lenger i jobb og det skal være mulig å tjene opp pensjonspoeng til man fyller 75 år, har jeg problemer med å forstå at man ikke nå kunne vært i stand til å ta ett skritt i riktig retning. Et slikt skritt kunne være at man støttet det forslaget som Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre står sammen om, nemlig å fastsette denne aldersgrensen til 72 år, altså en økning fra 70 til 72 år. Det er i hvert fall et skritt på veien.

Helt til slutt et par ord om ikkerekrutteringsavtaler og konkurranseklausuler. Her fremmes det ikke konkrete forslag i denne omgang, så det blir sikkert et betent politisk tema ved en senere anledning. Det som foregår ute i næringslivet i dag, hvor det inngås ganske omfattende ikke-rekrutteringsavtaler selskapene imellom, ligner nærmest på kartellsamarbeid. Det er mulig at det etter dagens lovverk er lovlig, men da synes jeg det bør tilligge Stortinget å gjøre noe med rettstilstanden på området. For dette svekker arbeidstakernes mulighet til å kunne bytte arbeidsgiver og få den lønnen de faktisk fortjener ut fra den kompetansen de har.

Presidenten: Da har representanten Martin Engeset tatt opp de forslag han refererte til.

Karin Andersen (SV) [10:03:19] (komiteens leder): Dette er en viktig dag, fordi vi har løst en viktig prinsippsak og likestillingssak som har ligget som en gammel verkebyll lenge.

I 1997 kom jeg inn på Stortinget og det første Dokument nr. 8-forslaget jeg fremmet, sammen med representanten Ågot Valle, het Dokument nr. 8:6 for 1997–98, og var et forslag om å likestille tredelt skift og helkontinuerlig turnus. Utgangspunktet for forslaget var en urettferdighet som allerede da hadde ligget der i veldig mange år. Arbeidsmiljølovutvalget hadde konkludert med i 1992 at turnusarbeid var vel så belastende og slitsomt som skiftarbeid. I tillegg til det hadde Arbeidstilsynet konkludert med at det måtte lovendring til hvis man skulle få til en likestilling. Så har ulike regjeringer jobbet med saken – kanskje med litt ulikt trykk – og prøvd å løse den. Da Soria Moria-erklæringa ble skrevet var dette en av de viktige prinsippsakene på arbeidslivskapitlet.

Det er nå funnet en løsning som i praksis likestiller skift og turnus, og som går ut på at man får redusert arbeidstida ved at en time arbeidet på søn- og helligdager regnes som 1 time og 10 minutter, og at hver time arbeidet om natten regnes som 1 time og 15 minutter hvis man jobber tredelt turnus. Det er en løsning som arbeidstakerorganisasjonene også har vært fornøyd med, og da har vi på en måte funnet en teknisk løsning på et problem som har vært der lenge.

Problemet her er en arbeidsmiljøsak. Grunnen til at skiftarbeiderne har hatt redusert arbeidstid er at man vet at den type arbeid er ekstra belastende og derfor krever kortere arbeidstid. En av de fremste forskerne på turnus og skift og denne typen spørsmål, Torbjørn Åkerstedt, har forsket på spørsmålet og mener at det er den tredelte turnusen som er verst, særlig der man går skift mot klokka, at vekslingen er annerledes i kvinneyrkene enn i de typiske mannsyrkene, der skiftet går mer jevnt fra dag til ettermiddag til natt, og at den uregelmessigheten som ligger i turnusordningen kanskje er verre enn den som ligger i skiftordningen. Forskeren har også påpekt at permanent nattarbeid er det nest verste. Derfor er jeg glad for at komiteen i merknader har sagt at dette er et tema vi er nødt til å se videre på.

Mens representanten Engeset fra Høyre konkluderer med at det nå nesten er for tidlig med dette spørsmålet, mener SV at det er langt på overtid, og at dette er en del av løsningen på problemet med rekruttering, fordi man rekrutterer på gode og likestilte arbeidsvilkår. Dette er typiske kvinneyrker, og det er ikke slik at man lenger framstår som en attraktiv arbeidsgiver hvis man fortsetter med diskriminering. Det er også slik at i disse yrkene viser dessverre statistikken at sykefraværet og antall uføre er veldig høyt. Det betyr at belastningen i disse yrkene er tung, og at vi har mange grunner til å se på hva vi kan gjøre for å lette arbeidssituasjonen i disse yrkene, slik at folk kan slippe den helsebelastningen som følger med. Reduksjon av arbeidstida i tredelt turnus er en viktig bit av dette.

I tillegg til det er det viktig å få på plass ordninger som gjør at man kan begrense den ufrivillige deltida. Det vil vi jobbe videre med. Hvis man har en liten stilling og må løpe etter alle vakter og aldri vet når man skal være på jobb, og når man har fri, og hvor stor lønn man får – alt er usikkert – bidrar nok det til en arbeidssituasjon som ikke er særlig bra for helsen, og heller ikke særlig rekrutterende for sektoren.

Så i motsetning til Høyre mener vi at det å likestille turnus og skift er et veldig godt tiltak for å rekruttere flere inn i yrkene. Det gjelder også den praktiske siden av det, reduksjonen i arbeidstida, og det er ikke få som får redusert arbeidstid. Det er regnet ut at det er opp mot 30 000, sjøl om de ikke vil få full reduksjon, som vil følge dem som går i hele stillinger. Det er svært mange som berøres, og det er på tide at denne lovendringen kommer på plass.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:08:42]: Tittelen på proposisjonen vi behandler i dag, er lov om endringer i arbeidsmiljøloven. Likestilling av arbeidstiden for skift- og turnusarbeidere mv. står i parentes. Det er kanskje litt misvisende, for det er jo mange flere lovendringer som tas opp, enn det som berører arbeidstidsbestemmelser for turnusarbeidere. Men det sier vel litt om hvilken enkeltsak som Regjeringen mener er viktigst av dem som fremmes.

Det er brukt store ord om den lovendringen som nå et stort flertall står bak. Av og til kan det være på sin plass med det – og dette er faktisk en slik anledning. Mange politiske initiativ har vært tatt både fra Kristelig Folkeparti og fra andre partier i denne sal for å få til arbeidstidsbestemmelser for skift- og turnusarbeidere som blir oppfattet som innbyrdes mer rettferdig. Ulike regjeringer har sett på saken, uten hell. Og siste forsøk på å få partene selv til å rydde opp, initiert av Stortinget, endte i en skikkelig krangel, for å si det som det er.

Så med den forhistorien bør det være grunn til å gi arbeids- og inkluderingsministeren en «go'klapp» på skulderen med takk for innsatsen, og samtidig håpe på dette kan føre til at mange års uro på dette området nå i det minste stilner betydelig.

Det er bred enighet om lovendringen om skift/turnus. På andre områder er det større skillelinjer. Et viktig tema er grensen for når det er lov å si opp arbeidstakere med begrunnelse i alder – den såkalte 70-årsregelen. Kristelig Folkeparti mener at all logikk bak pensjonsreformen tilsier at denne grensen bør økes. Når det hevdes at dette ikke gjelder så mange, og at hovedutfordringen for seniorers arbeidsdeltakelse ligger i å få 62–65-åringene til å stå lenger i arbeid, så er det riktig. Men vi skal ikke undervurdere effekten av å gi signaler gjennom lovverket. Det er vanskelig å se at det å heve aldersgrensen to år, slik Kristelig Folkeparti foreslår, skal ha noen særlig negative effekter i forhold til konflikter om avgang. Men det har klare positive signaleffekter. Samtidig mener Kristelig Folkeparti at mye taler for at det fortsatt bør være en spesifikk grense i lovverket. Det forhindrer flere uklare og kanskje uverdige prosesser. Men grensen må være høyere enn i dag.

Vi registrerer med overraskelse at Regjeringen somler når det gjelder vernet av arbeidstiden til personer med særlig uavhengige stillinger. For fire år siden var de nåværende regjeringspartiene veldig opptatt av at man skulle beholde en veldig detaljert regulering av arbeidstiden for alminnelige arbeidstakere. Selv en moderat utvikling mot en mer rammepreget regulering ble karakterisert som alvorlige inngrep i arbeidstakernes rettigheter. Men når det kommer til såkalt særlig uavhengige – en i praksis særde-

les ullen avgrensning – ja, da synes fortsatt regjeringspartiene at det er helt greit med nærmest totalt anarki i loven, for å sette det på spissen. Og vi snakker ikke om en liten gruppe i arbeidslivet. Utredninger i 2006 viste at dette angikk 350 000 arbeidstakere. Det er en betydelig og stadig voksende andel arbeidstakere som defineres som særlig uavhengige.

Jeg vil også benytte anledningen til å ta opp et tema innen arbeidsmiljøloven som Kristelig Folkeparti har kjempet for å få økt fokus på, nemlig innsatsen for å bekjempe vold, mobbing og trakassering på arbeidsplassene. Norske arbeidstakere trives heldigvis stort sett veldig godt på arbeidsplassene. Vold, mobbing og trakassering på arbeidsplassen er ikke noe som den gjennomsnittlige arbeidstaker opplever jevnlig – heldigvis. Men det er all grunn til å tro at det har vært og er mørketall på dette området. Det er god grunn for myndighetene, for arbeidsgivere og for arbeidstakere til å ha fokus på dette og sørge for at den jevne innsatsen mot dette holdes oppe rundt omkring. Ingen er selvsagt mot dette, men jeg har inntrykk av at fokuset på dette området er blitt svekket.

Så registrerer jeg med en viss skuffelse at komitéflertallet ikke ser noen grunn til å gå igjennom den europeiske trepartsavtalen om tiltak mot vold og trakassering for å vurdere om deler av denne er relevant å forskriftsfeste i Norge. Også dette er et eksempel på et tiltak hvor man ikke skal undervurdere selve signaleffekten. Skulle Kristelig Folkeparti få ansvar for dette saksfeltet igjen i en ny regjering etter valget, skal vi sørge for økt fokus. Og skulle vi ikke få det, skal vi holde engasjementet levende og fokus oppe fra talerstolen her i Stortinget.

Anna Ceselie Brustad Moe (Sp) [10:14:31]: Vi i Senterpartiet gleder oss stort sammen med de svært mange som arbeider natt og dag, natt og helg innen helse, pleie og omsorg, og som nå oppnår likestilling i arbeidstid med skiftarbeidere i industrien. Dette er en viktig likestillingssak som vi i Senterpartiet har hatt programfestet fra 1997. Og det er nå 60 år siden skiftarbeidere fikk redusert arbeidstid. Det er på høy tid at man i kvinnedominerte yrker med tilsvarende belastninger ved å arbeide regelmessig natt og helg får samme kompensasjon i form av reduksjon i alminnelige arbeidstid.

Vi i Senterpartiet har vært utålmodige for raskt å komme fram til endringer som hensyntar de belastninger som arbeid i turnus innebærer. Nå har vi fått grundige utredninger og drøftinger å bygge på. Det som nå lovfestes, innebærer at arbeidstidsreduksjonen knyttes opp mot uavhengige og kjønnsnøytrale kriterier. En times arbeid på søndag og helligdag vil bli regnet som 1 time og 10 minutter, mens en times arbeid om natten vil bli regnet som 1 time og 15 minutter. Forutsetningen er at arbeidstakerens turnusplan inneholder både dag-, kvelds- og nattevakter i tillegg til søndagsarbeid minst hver tredje søndag.

Vi skjønner godt dem som mener vi skulle gått enda lenger for å bidra til bedre rekruttering til stillinger i denne viktige sektoren. Vi mener det er godt dokumentert at også ensidig nattarbeid har uheldige helsevirkninger og andre belastninger. Jeg er glad for at departementet sier seg vil-

lig til å se nærmere på problemstillinger knyttet til utelukkende nattarbeid, og jeg er enig i at effekten av de nye reglene for arbeidstid må evalueres etter en tid.

Denne arbeidstidsreformen berører mange, ifølge proposisjonen 31 000 årsverk. Hver av disse vil få arbeidstiden redusert med en halv arbeidstime i uken i gjennomsnitt. I sum vil reduksjonen i arbeidstid gi behov for om lag 310 nye årsverk, av disse om lag 190 i helsesektoren. De direkte lønnskostnadene er anslått å øke med ca. 210 mill. kr. Dette er beskjedne utslag sammenlignet med de «skremselstall» som har vært presentert i en tidligere fase av diskusjonen av dem som har motarbeidet disse endringene. Jeg har tro på at de positive virkningene på helse og trivsel kan gi positive ringvirkninger, som fullt ut dekker disse kostnadene.

Jeg har sett at Høyre har brukt en uttalelse fra Norsk Sykepleierforbund om dagens rekrutteringsutfordringer i kommunehelsetjenesten som argument for ikke å støtte disse endringene. Merkelig! I sitt medlemsblad jubler Norsk Sykepleierforbund over Regjeringens forslag og slutter seg helhjertet til statsrådets ord om at dette er en viktig likestillingspolitisk merkesak. Jeg vil få takke sykepleierne for at de har slåss fram denne saken. Gratulerer med seieren! Jeg er overbevist om at endringene gjør at flere unge vil velge pleie- og omsorgsyrker, at mange årsverk vil bli spart inn ved redusert sykefravær, at flere vil velge full stilling, og at flere kan arbeide noen år lenger i aktiv tjeneste.

Jeg er glad for at det bare er Høyre som er ensidig problemorientert, og som ikke ser de positive sidene som de ansattes organisasjoner har framhevet så sterkt.

Når det gjelder de andre lovendringene, viser jeg til innstillingen.

Vera Lysklætt (V) [10:18:22]: En samlet komité viser til at det særlig er hensynet til en vurdering av risiko for vold/trakassering i forbindelse med alenarbeid som er en viktig begrunnelse for forslaget til ny § 4-1 tredje ledd. Det er viktig her at arbeidsmiljøloven § 4-3 fjerde ledd stiller krav til arbeidsgiver om å beskytte arbeidstaker så langt det er mulig, mot vold og trusler fra andre. Venstre støtter oppfordringen fra arbeidstakerorganisasjonene og viser til at en generell forskrift om tiltak mot trakassering og vold på arbeidsplassen har vært forskriftsfestet i Sverige siden 1993.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter en obligatorisk godkjenningsordning basert på minimumskrav til kompetanse, volum på tjenesten og kvalitetssikring. For å styrke de seriøse bedriftshelsetjenestene må det foreligge minimumskrav, slik at de som driver med forebyggende arbeidsmiljøarbeid, blir foretrukket.

Det er særlig gledelig at det endelig blir en bedre ordning ved å sidestille skift og turnus. En rekke arbeidstakere arbeider i ordninger som ikke har samme omfang av ubekvem arbeidstid som en helkontinuerlig skiftordning, men som har ulempen ved også å arbeide søndager. Denne kombinerte ulempen bør gi redusert arbeidstid også under 38 timer. Det foreslås derfor at for annet tredelt skift- og

turnusarbeid enn det som er regulert etter gjeldende rett, og som innebærer at den enkelte arbeidstaker må arbeide minst hver tredje søndag, reduseres den alminnelige arbeidstiden etter første ledd ved at hver time arbeidet på søndag og helgedag, jf. arbeidsmiljøloven § 10-10 (1), regnes lik 1 time og 10 minutter, og hver time arbeidet om natten, jf. arbeidsmiljøloven § 10-11 (1), regnes lik 1 time og 15 minutter. Den alminnelige arbeidstid må uansett ikke overstige 9 timer i løpet av 24 timer og 38 timer i løpet av sju dager.

En ordning med gradvis kompensasjon innebærer at det for arbeidstakere med tredelt turnus blir mer attraktivt å arbeide om natta og om søndagen. Vanskene med å skaffe bemanning til helgevaktene er en viktig årsak til det store omfanget av ufrivillig deltid i helse- og omsorgssektoren, en annen betydelig likestillingsmessig utfordring. Dersom reformen fører til at arbeidstakerne velger å jobbe hyppigere helgevakter enn tidligere, vil dette kunne bidra til å redusere omfanget av ufrivillig deltid.

Det anslås at om lag 51 000 årsverk vil bli berørt av forslaget. Rundt 18 000 av disse, som arbeider i døgkontinuerlig skiftarbeid, vil få litt under 1 time kortere ukentlig arbeidstid. De øvrige 33 000, i all hovedsak innen tredelt turnus, vil få redusert sin arbeidstid med en halv time i gjennomsnitt.

Venstre er av den mening at en av de største utfordringene vi står overfor i framtidens velferdssamfunn, er forholdet mellom antall pleietrengende eldre og antall arbeidstakere til å pleie dem. Jo bedre løsninger vi greier å gi for å motivere folk til å arbeide i denne sektoren, jo bedre vil det være. Der spiller lønn, turnus og gode kompetansearbeidsplasser en viktig rolle. Framtidens velferdssamfunn vil være avhengig av det.

Det samme gjelder forholdet til 70 års aldersgrense. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er enig i at aldersgrensen på 70 år i arbeidsmiljøloven ikke er et vesentlig hinder for seniorers arbeidsdeltakelse, og at hovedutfordringen i årene framover er å øke arbeidsdeltakelsen blant grupper som velger tidligpensjonering framfor videre arbeid. Men disse medlemmer mener også at arbeidsmiljøloven har en viktig oppgave med å gi signal om den økte betydningen av seniorers arbeidsdeltakelse, og vil ikke undervurdere den positive signaleffekt som en økning av aldersgrensen vil innebære.

Sammen med Kristelig Folkeparti og Høyre har Venstre derfor fremmet følgende forslag:

«Oppsigelse med fratreden før fylte 72 år som alene skyldes at arbeidstaker har nådd pensjonsalder etter folketrygdloven, skal ikke anses å være saklig begrunnet.»

Statsråd Dag Terje Andersen [10:23:42]: Odelstinget skal i dag ta stilling til en rekke forslag til endringer i arbeidsmiljøloven. Forslagene berører hele spekteret i arbeidsmiljøloven, men den viktigste saken er utvilsomt Regjeringens forslag til likestilling av arbeidstiden for skiftarbeidere og turnusarbeidere. Dette er en historisk viktig sak for likestilling i Norge.

Som representantene vet, har det vært et mangeårig

krav fra arbeidstakerorganisasjonene at en mer rettferdig regulering må på plass. Problemstillingen har vært behandlet og utredet under flere regjeringer og av flere utvalg. Og saken har vært drøftet i Stortinget en rekke ganger uten å finne sin løsning.

Jeg er derfor på den rød-grønne regjeringens vegne både stolt over og glad for at vi endelig har funnet fram til en ny så vel som samlende løsning, og kuttet over det som vel med rette kan kalles en gordisk knute. Jeg er også veldig glad for at Regjeringens forslag til løsning ser ut til å få bred støtte i Stortinget.

Reformen er viktig i arbeidslivet, ved at vi får på plass et regelverk som ikke bare i teori, men også i praksis vil behandle kvinnelige turnusarbeidere og mannlige skiftarbeidere likt. Dette gjennomføres ved at det innføres en forholdsmessig kompensasjon for ubekvem arbeidstid for skift- og turnusarbeidere som arbeider minst hver tredje søndag.

Arbeidstakere i slike ordninger skal få direkte uttelling i form av kortere arbeidstid etter hvor mye søndags- og nattarbeid den enkelte faktisk arbeider. Vi anslår at over 30 000 arbeidstakere med dette vil få kortere arbeidstid. De fleste av disse arbeider på sykehusene.

La meg også få rette en takk til professor Steinar Holden ved Universitetet i Oslo og hans utvalg, som fant fram til viktige hovedtrekk ved den løsningen som vi i dag legger opp til.

Når det gjelder 70-årsregelen, er det vanskelig for Regjeringen å se bort fra det klare rådet fra arbeidslivets parter om ikke å gjøre endringer nå. Vi er enig med partene i at aldersgrensen ikke bør vurderes uavhengig av pensjonsreformen. Vi tar derfor sikte på å komme tilbake til problemstillingen når arbeidet med endringer i aldersgrensene i arbeidslivet ellers er avklart i forbindelse med pensjonsreformen.

Jeg registrerer at noen etterlyser forslag til regulering av arbeidstiden for såkalt «særlig uavhengige» arbeidstakere. Departementet har som kjent hatt spørsmålet til utredning og på alminnelig høring. Høringen viser at dette er en veldig komplisert sak, som også splitter arbeidslivets parter. Jeg mener at vi bør ta oss tid til å finne en løsning som vi er trygge på vil ivareta arbeidslivets behov på en best mulig måte, og som ikke splitter unødige. Som en forstår, er jeg ikke sikker på at de forslag som har vært på høring, i tilstrekkelig grad gjør det. Jeg vil derfor arbeide videre med saken. Som det også framgår av en rekke medieoppslag i det siste, fører Arbeidstilsynet i mellomtiden et aktivt tilsyn med at gjeldende regulering blir overholdt. Det er god grunn til å tro at «misbruk» av dagens regler er et vel så stort problem som reglene i seg selv.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Martin Engeset (H) [10:27:28]: Bare et kort innlegg, som mer har karakter av stemmeforklaring.

Som jeg gjorde rede for i mitt innlegg, fremmer Høyre et eget forslag knyttet til temaet skift/turnus, som fremgår av innstillingen på side 22. Vi skulle gjerne ha sett at det

var mulig å votere over det som et alternativ til § 10-4, men siden dette er Odelstinget og ikke Stortinget, lar ikke det seg gjøre. Jeg vil bare si at da blir vi nødt til å stemme imot den paragrafen, med henvisning til at vi har et forslag som oversendes Stortinget for votering der.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 674)

Sak nr. 4 [10:28:30]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (Innst. O. nr. 78 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 71 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Odd Einar Dørum (V) [10:29:33] (ordfører for saken): Komiteens innstilling er enstemmig, og komiteen oppfatter det slik at dette er en oppfølging av tidligere igangsatte prosesser. Jeg skal bare kort nevne tre forhold.

Det ene er det saken inneholder om en videreutvikling av NOKUT til ikke bare å stå for kontroll, men til også å kunne bidra til institusjonell utvikling. I den sammenheng har mindretallet i komiteen, slik det er en opposisjons plikt, sagt fra om at da trengs det også ressurser til dette. Men i selve hovedsynet, at NOKUT skal ha en større fleksibilitet, et større spillerom, er vi enige. Vi er også enige i at NOKUT i sitt arbeid må skille mellom det som er kontroll, og det som er bistands- og rådgivningsfunksjon. Slik har også departementet lagt det opp, og de har sagt at nå starter de med første trinn. Komiteen er enig i en slik tilnærming.

Det andre forholdet som er tatt opp, er gjenstand for en debatt som vi ikke skal gjøre lang nå. Den har foregått før denne saken, og vil foregå etter den. Det gjelder institusjonenes ansvar for norsk som fagspråk. Det vi her gjør fra komiteens side, er at vi følger opp det forslaget Regjeringen har lagt fram.

På nytt er det slik at mindretallet understreker at dette også vil kreve ressurser. Her har Fremskrittspartiet en særmerknad, men ellers står komiteen samlet.

Ellers tar vi til gledelig etterretning at det vi tidligere har uttalt i komiteen om innlemming av Arkeologisk museum i Universitetet i Stavanger, er fulgt opp i en lovendring.

Med disse små merknadene legger jeg fram en en-

stemmig innstilling og anbefaler de lovendringer som er foreslått fra Regjeringens side.

Anna Ljunggren (A) [10:31:24]: I dag behandler Stortinget endringer i universitets- og høyskoleloven, og saksordføreren redegjorde for disse endringene på en god måte. Jeg vil føye til noen korte kommentarer til enkelte endringer.

Det var knyttet stor spenning til Stjernø-utvalgets innstilling «Sett under ett – ny struktur i høyere utdanning». Innstillingen inneholdt mange kontroversielle forslag, samtidig som den drøftet viktige aspekter ved Norges framtidige struktur innenfor høyere utdanning.

Norge er et langstrakt land. Sammenlignet med våre naboland har vi en spredt bosetting, som også bør ivaretas gjennom høyere utdanningsinstitusjoner over hele landet. I lovforslaget som vi i dag behandler, foreslås det å tilrettelegge for sammenslåing av institusjoner. Jeg er tilfreds med at departementet ikke fremmer forslag om pålagte strukturendringer. Jeg tror likevel at vi vil se endringer, sammenslåinger og samarbeid institusjonene imellom i tiden framover. Det er institusjonene som på eget initiativ vurderer sammenslåinger eller andre former for samarbeid. Loven bør derfor være fleksibel, slik at ikke gode løsninger stopper opp. I revidert nasjonalbudsjett, som Stortinget har til behandling, er det foreslått å sette ned et utvalg som har som formål å se på hvordan man i større grad kan få til et samarbeid, en arbeidsdeling og konsentrasjon ved høyskolene i Nesna, i Bodø og i Narvik. Formålet er at vi har institusjoner i Nordland som i framtiden ivaretar det behovet regionen har for kompetanse. Dette er nødvendig for at vi i nord skal få den beste utdanningen der vi bor.

NOKUT er et viktig organ for å sikre kvalitet i utdanningen. Det foreslås endringer i utvalgets formål og oppgaver. Forslagene er et resultat av oppfølgingen av den eksterne evalueringen av NOKUT som Kunnskapsdepartementet tok initiativet til i 2007. Formålet var å få mer kunnskap om hvordan NOKUT utfører sine lovpålagte oppgaver.

Endringene vi i dag vedtar, skal gjøre det lettere for NOKUT å gå inn i en utvidet tilsynsrolle og i større grad legge vekt på kvalitetsutvikling, slik evalueringskomiteens anbefalinger går ut på. NOKUT skal være et lite og byråkratisk organ, og endringene som er foreslått, er i tråd med dette.

Avslutningsvis vil jeg takke saksordføreren for arbeidet med disse lovendringene.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [10:33:52]: De endringer som vi i dag behandler i universitets- og høyskoleloven, er ikke akkurat av det kontroversielle slaget. Slik det ser ut, vil de bli enstemmig vedtatt her i dag. Jeg velger likevel å ta ordet for å knytte noen få kommentarer til saken.

For det første er vi fornøyd med at departementet ikke følger Stjernø-utvalgets anbefaling og går inn for en pålagt strukturendring i UH-sektoren. Fremskrittspartiet har mer tro på et fleksibelt lovverk som tillater at initiativ om samarbeid og sammenslåing mellom institusjoner kan

komme nedenifra, fra institusjonene selv, og ikke som et pålegg ovenifra.

Det legges også opp til en lovfesting av institusjonenes ansvar for norsk språk. Fremskrittspartiet mener at friheten til å velge språkform selv bør styrkes på alle plan, både i skolen, i mediene, i fristilte offentlige bedrifter og i offentlig tjeneste. Vi er imot enhver form for tvang og lovregulering som har til hensikt å påtvinge den enkelte å anvende en målform som ikke er frivillig.

Vi støtter imidlertid forslaget om at institusjonene selv får ansvaret for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk, basert på individuelt tilpassede språkstrategier. Jeg vil samtidig advare mot en utvikling i retning av å innføre en norskpplikt for forskere og vitenskapelig personell. Hvis disse i tillegg underlegges samme krav om målbruk som den vi har i offentlig tjeneste, vil vi få en utvikling som virker sterkt hemmende i forhold til internasjonalisering. Vi må ikke glemme at norsk er en liten språkgruppe. Norskspråklige læremidler er et gode, men viktigheten av at studentene eller kandidatene også settes i stand til å tilegne seg kunnskaper og ikke minst fagterminologi på andre språk enn norsk, kan ikke understrekes sterkt nok siden vi lever i en stadig mer globalisert verden.

Som følge av evalueringen av NOKUTs virksomhet legges det også opp til lovendringer. NOKUT har i dag en godkjenningfunksjon for enkelte tertiærutdanninger, og de skal føre kontroll og tilsyn. I tillegg pekte gjennomgangen av NOKUT på at det må legges mer vekt på veiledning når det gjelder forbedring og utvikling. Alle disse oppgavene er viktige for kvalitetsutviklingen i institusjonenes tilbud. Vi skal imidlertid være oppmerksomme på den faren som ligger i en for sterk grad av styring gjennom lov, kontroll og tilsyn. Vi kan fort oppleve at tilbudene blir mer og mer standardiserte, og at mangfoldet og den enkelte institusjons særpreget kan bli skadelidende. Det er i så fall ikke en ønsket utvikling sett med Fremskrittspartiets øyne.

Både institusjonene og NOKUT får gjennom denne behandlingen pålagt seg ytterligere oppgaver. Opposisjonen har påpekt at nye oppgaver naturligvis bør følges opp med ressurser, slik at de berørte instanser er i stand til å løse disse oppgavene. Her skiller opposisjonen og posisjonen lag i denne saken. Regjeringspartiene mener NOKUTs nye oppgaver skal dekkes innenfor de ressursene NOKUT allerede disponerer. Når det gjelder eventuelle ressursøknninger til institusjonene, henvises det til de årlige budsjettene. Dette siste er vel egentlig en selvfølge, for det er jo gjennom budsjettbehandlingen at pengene bevilges. Men jeg er litt skremt over tilnærmingen regjeringspartiene har til denne problemstillingen, og det er nok flere av institusjonene også. Det ville vært fornuftig av regjeringspartiene å bli med opposisjonspartiene på prinsippet om at nye oppgaver blir fulgt opp med økte ressurser. Denne regjeringen, som i lang tid vil bli husket for sitt berømmelige hvileskjær, har jo ikke akkurat vist at de vil prioritere tertiærutdanningene særlig høyt. Men fra en regjering som bygger på en eventyrfortelling fra Soria Moria, kan en vel ikke forvente noe mer. Det virker som om regjeringspar-

tiene forholder seg til eventyrspåket og sier til våre universiteter og høyskoler: Tar du den, så tar du vel den med! Men det finnes selvsagt grenser for hva institusjonene kan tåle før det også får konsekvenser nettopp for kvaliteten på tilbudet. Skal vi fortsatt holde oss til eventyrspåket, vil jeg bare minne om at det går ikke an å telje talg av en trebukk!

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [10:38:00] (komiteens leder): Jeg har tenkt å innlede noe mindre eventyrlig enn forrige taler sluttet!

Jeg skal ikke knytte mange kommentarer til saka, men presisere et par ting som har vært viktige, i alle fall for opposisjonspartiene. Det ene er å si at de nye oppgavene NOKUT får, nødvendigvis også må følges av ressurser. Det er ikke mulig for NOKUT i dagens finansielle situasjon å ta ressurser fra andre oppgaver og over til de nye oppgavene. Det ville f.eks. gå på bekostning av saksbehandlingstid, tilsynsoppgaver og andre ting der NOKUT allerede er ganske hardt presset, både på økonomi og på menneskelige ressurser.

Det andre er at når NOKUT nå får seg tillagt en del nye oppgaver, som jeg oppfatter at NOKUT er helt enig i, og som også framkommer i den evalueringa som flere har vært inne på, er det viktig at særlig ett aspekt ved evalueringa tillegges vekt: Evalueringa peker på at NOKUT må bli mer målrettet i tilsynsarbeidet sitt. Det tror jeg er en viktig påminner, rett og slett fordi det i dag stort sett eksisterer de samme kontrollrutinene uansett om man skal evaluere et lite fagområde eller et stort universitet, og det er sannsynligvis ikke helt effektivt. Dermed må det gis en ganske tydelig melding om at man må bli klarere og tydeligere i tilsynsarbeidet sitt.

Det er mange diskusjoner som følger i kjølvannet av evalueringa, spesielt knyttet til hva som skal være NOKUTs rolle i det store og det hele. Jeg opplever at evalueringa gir gode svar på det, og at NOKUT også er godt fornøyd med og også innforstått med de nye oppgavene som skal gis. Imidlertid mener jeg at det i den diskusjonen vi har om utvidelse av antall universiteter, og om endringer av institusjonskategorier for flere, er viktig å huske på én ting som kanskje ikke alltid kommer så tydelig fram, nemlig at de kriteriene NOKUT setter, er minstestandarder, og at en vel så viktig oppgave både for departementet og for NOKUT er å sørge for at oppfølginga blir god, sånn at det som skjer etter at man f.eks. får endret institusjonskategori, er at kvaliteten fortsetter å gå opp og ikke reduseres. For i en del tilfeller kan det virke som at man tenker at NOKUTs kriterier er maksimumsstandarder som gjør at dersom man oppfyller dem, er man godt innenfor de kvalitetsrammene som settes. Det er ikke alltid tilfellet, og det mener jeg at man må være årvåken på.

Statsråd Tora Aasland [10:40:50]: Regjeringen legger med dette fram for Stortinget forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven.

Vi foreslår endringer i lovens bestemmelser som omhandler formål og oppgaver for Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT, som ble opprettet 1. januar 2003. Lovforslaget er et ledd i departementets oppfølging av den eksterne evalueringen av NOKUT som Kunnskapsdepartementet fikk gjennomført i 2007–2008.

På bakgrunn av anbefalinger fra evalueringskomiteen foreslås det bl.a. endringer som skal bidra til å gi NOKUT større fleksibilitet og handlingsrom i sitt tilsynsarbeid. Lovendringene skal også legge til rette for at NOKUTs arbeid i større grad enn i dag kan understøtte nettopp det kvalitetsutviklingsarbeidet ved universitetene og høyskolene som bl.a. representanten Eriksen Søreide etterlyste. Jeg er helt enig med representanten i at det er ingen grunn til å legge seg på et minimumsnivå. Man skal tilstrebe stadig høyere kvalitet.

Endringene vil danne et godt grunnlag for at NOKUT i tråd med Regjeringens ønske skal videreutvikle seg som et statlig uavhengig forvaltningsorgan med tilsynsoppgaver i universitets- og høyskolesektoren og fagskoleutdanningen.

Lovforslaget som her legges fram, er første trinn i oppfølgingen av evalueringen av NOKUT. Forslaget er avgrenset til å behandle de overordnede rammene som er fastsatt i universitets- og høyskoleloven § 2-1, som omhandler NOKUTs oppgaver og myndighet. Neste trinn i oppfølgingsarbeidet vil være å gjennomgå og vurdere endringer i forskriftene som omhandler NOKUTs virksomhet og oppgaver, for også her å gi NOKUT tilstrekkelig handlingsrom i sitt tilsyns- og kvalitetsutviklingsarbeid. Så vi kommer til å følge opp dette meget grundig, også med grundige gjennomganger av NOKUTs totale oppgaver.

Lovforslaget i seg selv pålegger ikke NOKUT nye oppgaver, og Regjeringen ser i likhet med evalueringskomiteen at endringene i utgangspunktet og på nåværende tidspunkt må skje innenfor de ressursene som NOKUT i dag har til rådighet. Men departementet vil ved gjennomgang av forskriftene som omhandler NOKUTs virksomhet og oppgaver, foreta en nærmere gjennomgang av ressursituasjonen og av økonomiske rammer, og selvfølgelig naturlig nok komme tilbake til dette i de ordinære budsjettprosessene.

Videre foreslås det endringer i lovens bestemmelser om eksamen, i bestemmelsene om sanksjoner ved fusk og endringer i forbindelse med at ph.d.-kandidater som tar eksamen som del av ph.d.-programmet, bør omfattes av reglene om klage i forbindelse med eksamen. Det er etter dagens lov rettslig uklart om kandidater som er tatt opp til et ph.d.-program, kan sies å omfattes av begrepet «student» i universitets- og høyskoleloven, fordi ph.d.-kandidater i mange tilfeller er å betrakte som arbeidstakere ved institusjonen. For å klargjøre dette foreslår derfor departementet å endre begrepet «student» til «kandidat», slik at ph.d.-kandidatene vil omfattes av nevnte bestemmelser.

Stjernø-utvalgets innstilling, NOU 2008:3, Sett under ett, anbefaler at det tas grep for at dagens universiteter og høyskoler slås sammen til åtte til ti større institusjoner for

å møte ulike utfordringer og skape større og mer robuste enheter. Regjeringen mener det er positivt at universiteter og høyskoler samarbeider eller tar initiativ til sammenslåing der dette kan være hensiktsmessig, men ser det ikke som hensiktsmessig å ta et slikt strukturelt grep som anbefalt av Stjernø-utvalget. Departementet er imidlertid kjent med at flere institusjoner selv vurderer initiativ til sammenslåinger. Universitets- og høyskoleloven har ikke bestemmelser om saksgangen ved slike sammenslåinger, og enkelte av bestemmelsene om styret framstår som lite anvendelige i slike situasjoner. Det er derfor foreslått endringer i enkelte bestemmelser for å legge til rette for å håndtere eventuelle sammenslåinger av institusjoner.

Det foreslås en presisering i loven som tydeliggjør departementets anledning til å forlenge tjenestetiden til styremedlemmer ved universiteter og høyskoler. Slik prolongering må naturligvis skje i samråd med de aktuelle institusjonene og styremedlemmene.

Universiteter og høyskoler kan ha ansatt rektor og ekstern styreleder eller valgt rektor som styrets leder. Det er lagt til grunn at det er nødvendig med to tredjedels flertall i styret for å treffe beslutning om endring av ledelsesmodell, og dette foreslås presisert i lovteksten. Endringsforslaget vil gjøre det klart at denne type organisatoriske beslutninger bør preges av forutsigbarhet samt ha bred forankring.

Arkeologisk museum i Stavanger er innlemmet i Universitetet i Stavanger fra 1. januar 2009, og loven foreslås endret slik at dette framkommer eksplisitt. Vi har også fått på plass begrepet «universitetssykehus».

Så litt om språkpolitikk. Som et overordnet språkpolitisk virkemiddel innenfor forskning og høyere utdanning foreslår Regjeringen å lovfeste at universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk, jf. stortingsmeldingen Mål og mening. Dette vil tydeliggjøre institusjonenes ansvar på dette området.

Flere universiteter og høyskoler har pr. i dag utformet egne språkstrategier. Universitets- og høyskolerådets språkpolitiske plattform har retningslinjer institusjonene kan ta utgangspunkt i. Et lovfestet ansvar for norsk fagspråk innebærer likevel ikke at det bare er snakk om å fremme mest mulig bruk av norsk i alle sammenhenger. Det er også viktig i tillegg til det – selvfølgelig – å utvikle den fremmedspråklige kompetansen, særlig kompetansen i engelsk. Målet må være parallellspråklighet, slik at norsk er språket som skal brukes i utgangspunktet, men at fremmedspråk brukes der det er mest hensiktsmessig.

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til replikk. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, sjå side 677)

Berit Brørby hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget går til votering i sakene nr. 1–4.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Ib Thomsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I

§ 6 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

II

Loven trer i kraft straks.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endring i forvaltningsloven
(habilitet for styremedlemmer mv.
i offentlig heleide selskaper)

I

I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) skal § 6 første ledd bokstav e lyde:

- e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for
1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller
  2. *et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 65 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.53.33)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

1 o v

om endringer i utlendingsloven 1988 og utlendingsloven 2008 (gjennomføring av forordning nr. 767/2008 og rådsbeslutning nr. 633/2008 vedrørende visuminformasjonssystemet VIS) mv.

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til Norge og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd annet punktum skal lyde:

Det stilles som hovedregel krav om underhold.

Ny § 25 b skal lyde:

§ 25 b Om visuminformasjonssystemet (VIS)

Innenfor Schengensamarbeidet som Norge er en del av, opprettes det et system for utveksling av visumopplysninger, visuminformasjonssystemet VIS, jf. forordning nr. 767/2008. VIS består av en sentralenhet for visumopplysninger, Central-VIS, nasjonale enheter for hvert land som deltar i Schengensamarbeidet, NORVIS for Norges del, og en kommunikasjonsstruktur mellom disse.

Personopplysningsloven gjelder for behandling av opplysninger i VIS hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift.

Ny § 25 c skal lyde:

§ 25 c Formålet med VIS

Formålet med VIS er å forbedre gjennomføringen av Schengenlandenes felles visumpolitikk, konsulært samarbeid og konsultasjoner mellom sentrale konsulære myndigheter ved å forenkle utveksling av opplysninger om visumsøknader og avgjørelser av disse mellom medlemsstatene. Dette gjøres for å:

- a) forenkle visumsøknadsprosedyrene,
- b) unngå omgåelse av kriteriene som ligger til grunn for avgjørelsen av hvilken medlemsstat som er ansvarlig for å behandle søknaden,
- c) forenkle bekjempelsen av forfalskning,
- d) lette kontrollen ved medlemsstatenes yttergrenser og innenfor medlemsstatenes område,
- e) forenkle identifikasjonen av personer som ikke fyller vilkårene for innreise eller opphold på medlemsstatens territorium,
- f) lette anvendelsen av Dublin II-forordningen om fastsettelse av kriterier og prosedyrer for avgjørelse av hvilken medlemsstat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad fremsatt av en tredjelandsborger i en av medlemsstatene, og
- g) bidra til å avverge trusler mot den enkelte medlemsstats indre sikkerhet.

Ny § 25 d skal lyde:

§ 25 d Opplysninger som skal registreres i VIS

Følgende opplysninger skal registreres i VIS:

- a) alfanumeriske data om søker og om visum som det er

søkt om, innvilget, avslått, annullert, tilbakekalt eller forlenget,

- b) fotografi,
- c) fingeravtrykk,
- d) referanse til tidligere søknader og til andre som søker reiser i gruppe sammen med.

Meldinger som sendes gjennom VIS-infrastrukturen for å gi informasjon i forbindelse med konsultasjon, eller om en søkers erverv av et Schengenlands statsborgerskap eller forslag til endring av registrerte opplysninger, skal ikke registreres i VIS.

Ny § 25 e skal lyde:

§ 25 e Registrering i NORVIS, tilgang til og behandling av opplysninger i VIS

Opplysninger som er nødvendige for å behandle søknad om visum, herunder biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk, samt opplysninger om avgjørelse, annullering, tilbakekall og forlengelse, skal registreres i NORVIS og overføres til sentralenheten, jf. § 34 a.

Myndigheter med ansvar for behandling av søknad om visum kan registrere, endre og slette opplysninger i VIS. Myndigheter med ansvar for grensekontroll, utlendingskontroll og behandling av asylsøknader har lesetilgang til opplysninger i VIS.

Opplysninger som er registrert i medhold av første ledd skal ikke oppbevares lenger enn fem år. Dersom en visumsøker som er registrert i VIS blir statsborger av et medlemsland før femårsperioden er utløpt, skal opplysninger om vedkommende slettes fra VIS. Kun den ansvarlige medlemsstat kan gjøre endringer i innlagte opplysninger.

Ny § 25 f skal lyde:

§ 25 f Behandlingsansvar for NORVIS

Utlendingsdirektoratet er behandlingsansvarlig for NORVIS. Datatilsynet er nasjonal tilsynsmyndighet.

Ny § 25 g skal lyde:

§ 25 g Tilgang til VIS for politimyndigheter med ansvar for å forebygge, etterforske eller oppklare terrorhandlinger og annen alvorlig kriminalitet

Politimyndigheter med ansvar for å forebygge, etterforske eller oppklare terrorhandlinger og andre alvorlige straffbare handlinger kan gis tilgang til informasjon om en person er registrert i VIS når slik informasjon i et bestemt tilfelle er nødvendig ved at det er rimelig grunn til å anta at informasjonen i vesentlig grad vil bidra til å forebygge, oppklare eller etterforske terrorhandlinger eller andre alvorlige straffbare handlinger

Søk i VIS skal i disse tilfellene begrenses til en av følgende opplysninger:

- a) navn, kjønn, fødested og fødselsdato,
- b) nasjonalitet,
- c) reisedokument med dato for utstedelse og utløp og utstedende myndighet,
- d) hovedreisemål, reisens varighet og formål,
- e) dato for ankomst og avreise,
- f) planlagt ankomststed eller transittrute,
- g) oppholdssted,
- h) fingeravtrykk,

- i) visumtype og nummer på visumblanketten, og
- j) identitet på person som har utstedt invitasjon og/eller som garanterer for visumsøkerens opphold.

Dersom søket bekrefter at personen er registrert i VIS, kan det gis tilgang til alle opplysninger som er angitt i annet ledd samt til:

- a) foto og øvrige opplysninger i visumsøknaden, og
- b) merknader som er nedtegnet i forbindelse med visum som er innvilget, avslått, annullert eller tilbakekalt.

Ny § 25 h skal lyde:

§ 25 h Forskrifter om VIS

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om:

- a) behandling av opplysninger i VIS, herunder registrering, overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, søk, bruk, sikkerhet, innsyn, endring, retting og sletting,
- b) unntak fra kravet om opptak av biometrisk personinformasjon, og
- c) tilgang til bestemte opplysninger for bestemte formål.

§ 45 første ledd bokstav h og bokstav i skal lyde:

- h) at offentlig myndighet etter anmodning skal gi utlendingsmyndighetene opplysninger til bruk i sak etter loven her om utlendingers navn og adresse uten hinder av taushetsplikt etter lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. § 8-8 eller lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 6-7,
- i) at offentlig myndighet etter anmodning skal gi utlendingsmyndighetene opplysninger om referansepersonen i en sak om familieinnvandring har mottatt økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven det siste året før opplysningene avgis. Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikt i sosialtjenesteloven § 8-8.

§ 45 annet ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om hvilke opplysninger fortegnelsene skal inneholde og om innholdet av opplysningsplikten etter denne paragrafen.

II

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her, gjøres følgende endringer:

§ 92 tredje ledd annet punktum skal lyde:

I sak som nevnt i § 79 annet ledd har utlendingen rett til fri sakførsel.

§ 94 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Er en søknad om beskyttelse avslått i første instans, gjelder en tillatelse gitt etter første ledd fortsatt dersom vedtaket er pålagt og gitt utsatt iverksetting. En klager som ikke allerede har tillatelse etter første ledd, kan etter anmodning gis slik tillatelse forutsatt at vilkårene i første ledd er oppfylt, og vedtaket er gitt utsatt iverksetting.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av tillatelser til å ta arbeid etter første ledd og om tillatelser etter at det foreligger et avslag på søknaden i første instans.

Tillatelser etter første og annet ledd gis av Utlendings-

direktoratet, som også kan gi politiet myndighet til å gi slike tillatelser. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for vedtak om slike tillatelser.

§ 102 skal lyde:

§ 102 Om visuminformasjonsystemet (VIS)

Innenfor Schengensamarbeidet som Norge er en del av, opprettes det et system for utveksling av visumopplysninger; visuminformasjonsystemet VIS, jf. forordning nr. 767/2008. VIS består av en sentralenhet for visumopplysninger; Central-VIS, nasjonale enheter for hvert land som deltar i Schengensamarbeidet, NORVIS for Norges del, og en kommunikasjonsstruktur mellom disse.

Personopplysningsloven gjelder for behandling av opplysninger i VIS hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift.

Ny § 102 a skal lyde:

§ 102 a Formålet med VIS

Formålet med VIS er å forbedre gjennomføringen av Schengenlandenes felles visumpolitikk, konsulært samarbeid og konsultasjoner mellom sentrale konsulære myndigheter ved å forenkle utveksling av opplysninger om visumsøknader og avgjørelser av disse mellom medlemsstatene. Dette gjøres for å:

- a) forenkle visumsøknadsprosedyrene,
- b) unngå omgåelse av kriteriene som ligger til grunn for avgjørelsen av hvilken medlemsstat som er ansvarlig for å behandle søknaden,
- c) forenkle bekjempelsen av forfalskning,
- d) lette kontrollen ved medlemsstatenes yttergrenser og innenfor medlemsstatenes område,
- e) forenkle identifikasjonen av personer som ikke fyller vilkårene for innreise eller opphold på medlemsstatens territorium,
- f) lette anvendelsen av Dublin II-forordningen om fastsettelse av kriterier og prosedyrer for avgjørelse av hvilken medlemsstat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad fremsatt av en tredjelandsborger i en av medlemsstatene, og
- g) bidra til å avverge trusler mot den enkelte medlemsstats indre sikkerhet.

Ny § 102 b skal lyde:

§ 102 b Opplysninger som skal registreres i VIS

Følgende opplysninger skal registreres i VIS:

- a) alfanumeriske data om søker og om visum som det er søkt om, innvilget, avslått, annullert, tilbakekalt eller forlenget,
- b) fotografi,
- c) fingeravtrykk,
- d) referanse til tidligere søknader, og til andre som søker reiser i gruppe sammen med.

Meldinger som sendes gjennom VIS-infrastrukturen for å gi informasjon i forbindelse med konsultasjon, eller om en søkers erverv av et Schengenlands statsborgerskap eller forslag til endring av registrerte opplysninger, skal ikke registreres i VIS.

Ny § 102 c skal lyde:

§ 102 c Registrering i NORVIS, tilgang til og behandling av opplysninger i VIS

Opplysninger som er nødvendige for å behandle søknad om visum, herunder biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk, samt opplysninger om avgjørelse, annullering, tilbakekall og forlengelse, skal registreres i NORVIS og overføres til sentralenheten, jf. § 98.

Myndigheter med ansvar for behandling av søknad om visum kan registrere, endre og slette opplysninger i VIS. Myndigheter med ansvar for grensekontroll, utlendingskontroll og behandling av asylsøknader har lesetilgang til opplysninger i VIS.

Opplysninger som er registrert i medhold av første ledd skal ikke oppbevares lenger enn fem år. Dersom en visumsøker som er registrert i VIS blir statsborger av et medlemsland før femårsperioden er utløpt, skal opplysninger om vedkommende slettes fra VIS. Kun den ansvarlige medlemsstat kan gjøre endringer i innlagte opplysninger.

Ny § 102 d skal lyde:

§ 102 d Behandlingsansvar for NORVIS

Utlendingsdirektoratet er behandlingsansvarlig for NORVIS. Datatilsynet er nasjonal tilsynsmyndighet.

Ny § 102 e skal lyde:

§ 102 e Tilgang til VIS for politimyndigheter med ansvar for å forebygge, etterforske eller oppklare terrorhandlinger og annen alvorlig kriminalitet

Politimyndigheter med ansvar for å forebygge, etterforske eller oppklare terrorhandlinger og andre alvorlige straffbare handlinger kan gis tilgang til informasjon om en person er registrert i VIS når slik informasjon i et bestemt tilfelle er nødvendig ved at det er rimelig grunn til å anta at informasjonen i vesentlig grad vil bidra til å forebygge, oppklare eller etterforske terrorhandlinger eller andre alvorlige straffbare handlinger.

Søk i VIS skal i disse tilfellene begrenses til en av følgende opplysninger:

- a) navn, kjønn, fødested og fødselsdato,
- b) nasjonalitet,
- c) reisedokument med dato for utstedelse og utløp og utstedende myndighet,
- d) hovedreisemål, reises varighet og formål,
- e) dato for ankomst og avreise,
- f) planlagt ankomststed eller transitt rute,
- g) oppholdssted,
- h) fingeravtrykk,
- i) visumtype og nummer på visumblanketten, og
- j) identitet på person som har utstedt invitasjon og/eller som garanterer for visumsøkerens opphold.

Dersom søket bekrefter at personen er registrert i VIS, kan det gis tilgang til alle opplysninger som er angitt i annet ledd samt til:

- a) foto og øvrige opplysninger i visumsøknaden, og
- b) merknader som er nedtegnet i forbindelse med visum som er innvilget, avslått, annullert eller tilbakekalt.

Ny § 102 f skal lyde:

§ 102 f Forskrifter om VIS

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om:

- a) behandling av opplysninger i VIS, herunder registrering, overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, søk, bruk, sikkerhet, innsyn, endring, retting og sletting,
- b) unntak fra kravet om opptak av biometrisk personinformasjon, og
- c) tilgang til bestemte opplysninger for bestemte formål.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Martin Engeset på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 5–7, fra Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Martin Engeset på vegne av Høyre.

Forslag nr. 4, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forskrift til arbeidsmiljøloven bemyndige Arbeidstilsynet til å kunne avgjøre valg av kursarrangør om verneombudets og arbeidsmiljøutvalgenes oppgaver, dersom verneombud/ arbeidstakerrepresentanter i arbeidsmiljøutvalgene på bakgrunn av en begrunnet kvalitetsvurdering av kursinnhold ikke godtar arbeidsgivers valg av arrangør.»

Forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et godkjenningssystem for bedriftshelsetjenesten som er bransjespesifikk.»

Forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at verneombud gis rett til nødvendig opplæring.»

Forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at aldersgrensen i lovverket fjernes, og at det kun er or-

dinære oppsigelsesvilkår som skal kunne føre til oppsigelse fra et arbeidsforhold.»

Forslag nr. 8, fra Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til løsninger på rekrutteringsutfordringene samt de kostnadsmessige og administrative konsekvensene av forslaget om gradvis kompensasjon for ubekvem arbeidstid.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Presidenten vil først la votere over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«3§ 10-12 annet ledd skal lyde:

Arbeidsgiver og arbeidstaker i særlig uavhengig stilling kan, med unntak av § 10-2 første, andre og fjerde ledd, skriftlig avtale unntak fra bestemmelsene i dette kapittel.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 64 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 10.55.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr 3, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Ny § 15-13 a skal lyde:

§ 15-13 a Opphør av arbeidsforhold grunnet alder

1. Arbeidsforholdet kan bringes til opphør når arbeidstaker fyller 72 år. Lavere aldersgrense kan følge av annet grunnlag når grensen er saklig begrunnet og ikke uforholdsmessig inngripende, jf. § 13-3 andre ledd.
2. Arbeidstaker har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden. Fratreden kan tidligst kreves seks måneder etter den første dag i måneden etter at varslet er kommet frem til arbeidstaker.
3. Før varsel gis skal arbeidsgiver så langt det er mulig innkalle arbeidstaker til en samtale, med mindre arbeidstaker selv ikke ønsker det.
4. Arbeidstaker som ønsker å fratre, har en tilsvarende varslingsfrist på en måned, likevel slik at kravet til skriftlighet ikke gjelder.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 64 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 10.55.31)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v om endringer i arbeidsmiljøloven

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-3 første ledd første punktum skal lyde:

Arbeidsgiver plikter å knytte *virksomheten til en bedriftshelsetjeneste godkjent av Arbeidstilsynet* når risikoforholdene i virksomheten tilsier det.

§ 3-3 nytt femte ledd skal lyde:

(5) *Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om at bedriftshelsetjeneste etter denne paragraf må godkjennes av Arbeidstilsynet og om det nærmere innholdet i en slik godkjenningsordning.*

§ 4-1 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Ved planlegging og utforming av arbeidet skal legges vekt på å forebygge skader og sykdommer. Arbeidets organisering, tilrettelegging og ledelse, arbeidstidsordninger, lønnsystemer, *herunder bruk av prestasjonslønn, teknologi mv.* skal være slik at arbeidstakerne ikke utsettes for uheldige fysiske eller psykiske belastninger og slik at sikkerhetshensyn ivaretas.

(3) *Det skal vurderes om det er særlig risiko knyttet til alenearbeid i virksomheten. Tiltak som er nødvendig for å forebygge og redusere eventuell risiko ved alenearbeid skal iverksettes, slik at lovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø ivaretas.*

Nåværende tredje til sjette ledd blir fjerde til syvende ledd.

§ 6-5 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Verneombud har rett til å ta den nødvendige opplæring ved kurs som arbeidstakernes organisasjoner arrangerer. Nåværende annet punktum blir tredje punktum.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. Utgifter, opplæring mv.

Reglene i § 6-5 gjelder tilsvarende for *medlemmer av arbeidsmiljøutvalg.*

§ 10-2 fjerde ledd fjerde punktum skal lyde:

Fortrinnsrett etter §§ 14-2 og 14-3 går foran fortrinnsrett etter bestemmelsen her.

§ 10-4 nytt sjette ledd skal lyde:

For tredelt skift- og turnusarbeid som ikke faller inn under fjerde eller femte ledd og som innebærer at den enkelte arbeidstaker må arbeide minst hver tredje søndag, reduseres den alminnelige arbeidstiden etter første ledd ved at hver time arbeidet på søn- og helgedag, jf. § 10-10 første ledd, regnes lik 1 time og 10 minutter, og hver time arbeidet om natten, jf. § 10-11 første ledd, regnes lik 1 time og 15 minutter, ned til 36 timer i løpet av sju dager. Den alminnelige arbeidstid må uansett ikke overstige ni timer i løpet av 24 timer og 38 timer i løpet av sju dager.

§ 10-12 femte ledd skal lyde:

(5) *Dersom det er inngått avtale som nevnt i §§ 10-5 andre ledd, 10-6, 10-8 tredje ledd, 10-10, 10-11 eller 10-12 fjerde ledd og et flertall av arbeidstakerne er bundet av avtalen, kan arbeidsgiver gjøre avtalens bestemmelser om arbeidstid gjeldende for alle arbeidstakere som utfører arbeid av den art avtalen omfatter.*

Ny § 12-15 skal lyde:

§ 12-15 *Religiøse høytider*

Retten til permisjon ved religiøse høytider for arbeidstaker som ikke tilhører Den norske kirke, reguleres av lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna § 27 a.

§ 14-9 femte ledd annet punktum skal lyde:

Arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter første ledd bokstav a og b, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse.

§ 14-12 tredje ledd skal lyde:

(3) Ved innleie etter denne paragraf gjelder reglene i § 14-9 femte ledd *andre punktum* tilsvarende.

§ 14-15 annet ledd bokstav b skal lyde:

b) for arbeidstakers egenandel til tjenstepensjonsordninger som er omfattet av foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven eller offentlige tjenstepensjonsordninger.

§ 14-15 tredje ledd skal lyde:

(3) Trekk i lønn eller feriepenge etter andre ledd bokstav c, e og f skal begrenses til den del av kravet som overstiger det arbeidstaker med rimelighet trenger til underhold for seg og sin husstand.

§ 15-1 annet punktum skal lyde:

Både grunnlaget for oppsigelsen og eventuell utvelgelse mellom flere ansatte av hvem som skal sies opp, skal drøftes.

§ 15-7 fjerde ledd oppheves.

§ 15-11 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Dette gjelder også ved hel eller delvis nedleggelse av virksomheten.

Någjeldende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 15-11 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Etter krav fra arbeidstaker kan retten likevel bestemme at arbeidsforholdet skal fortsette inntil saken er rettskraftig avgjort, *dersom søksmål reises innen fristene i § 17-4.*

Ny § 15-13 a skal lyde:

§ 15-13 a *Opphør av arbeidsforhold grunnet alder*

(1) *Arbeidsforholdet kan bringes til opphør når arbeidstaker fyller 70 år. Lavere aldersgrense kan følge av annet grunnlag når grensen er saklig begrunnet og ikke uforholdsmessig inngripende, jf. § 13-3 andre ledd.*

(2) *Arbeidstaker har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden. Fratreden kan tidligst kreves seks måneder etter den første dag i måneden etter at varslet er kommet frem til arbeidstaker.*

(3) *Før varsel gis skal arbeidsgiver så langt det er mulig innkalle arbeidstaker til en samtale, med mindre arbeidstaker selv ikke ønsker det.*

(4) *Arbeidstaker som ønsker å fratre, har en tilsva-*

rende varslingsfrist på en måned, likevel slik at kravet til skriftlighet ikke gjelder.

§ 16-3 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Fortrinnsrett etter §§ 10-2 fjerde ledd, 14-2 og 14-3 går foran fortrinnsrett etter paragrafen her.

§ 17-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Mekling i forliksråd finner ikke sted for krav som er gjenstand for forhandlinger etter § 17-3, *krav som nevnt i § 17-1 andre ledd* eller krav som har vært prøvet for tvisteløsningsnemnd etter § 17-2.

§ 17-4 femte ledd skal lyde:

(5) Retten til å fortsette i stillingen etter § 15-11 gjelder dersom søksmål reises innen utløpet av oppsigelsesfristen, og innen åtte uker fra forhandlingenes avslutning eller fra oppsigelsen fant sted. Det samme gjelder hvis arbeidstaker *innen utløpet av oppsigelsesfristen* skriftlig underretter arbeidsgiver om at søksmål vil bli reist innen åtte-ukersfristen. Fristene gjelder ikke dersom arbeidsgivers oppsigelse ikke oppfylder formkravene i § 15-4 første og andre ledd, jf. tredje ledd i paragrafen her. *Retten kan bestemmes at arbeidsforholdet skal fortsette, jf. § 15-11 tredje ledd, dersom søksmål med krav om dette reises innen åtte uker fra tidspunktet for arbeidstakers fratreden eller fra forhandlingenes avslutning.*

§ 18-6 første ledd skal lyde:

(1) Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak som ellers er nødvendig for gjennomføringen av bestemmelsene i og i medhold av kapittel 2 til 11 samt §§ 14-5 til 14-8, 15-2 og 15-15. Dette gjelder likevel ikke §§ 2-4, 2-5, 10-2 andre til fjerde ledd og § 10-6 tiende ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan tre i kraft til ulik tid.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen til I § 15-7 og forslag nr. 2, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«§ 15-7 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Oppsigelse med fratreden før fylte 72 år som alene skyldes at arbeidstaker har nådd pensjonsalder etter folketrygdloven, skal ikke anses å være saklig begrunnet.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 64 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.56.03)

Presidenten: Det voteres over innstillingen til I § 3-3 første punktum, § 3-3 nytt femte ledd og ny § 15-13 a.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 64 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.56.33)

Presidenten: Det votes over innstillingen til I § 6-5 første ledd nytt annet punktum.

Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 46 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.57.04)

Presidenten: Det votes over innstillingen til I § 10-4 nytt sjette ledd og § 15-11 tredje ledd annet punktum.

Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 58 stemmer for og 25 stemmer mot komiteens innstilling.

(Voteringsutskrift kl. 10.57.29)

Robert Eriksson (FrP) (fra salen): Jeg stemte feil.

Ib Thomsen (FrP) (fra salen): Det gjorde jeg også.

Presidenten: Siden det er flere som har stemt feil, foreslår presidenten at vi tar den voteringen om igjen. Høyre har – som sagt – varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 10-4 nytt sjette ledd og § 15-11 tredje ledd annet punktum ble bifalt med 73 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.58.22)

Presidenten: Det votes over innstillingen til I § 15-11 annet ledd tredje punktum.

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 55 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.58.45)

Presidenten: Det votes over resten av innstillingen til I.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovforslaget vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

Lov

om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15
om universiteter og høyskoler

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres det følgende endringer:

§ 1-4 annet ledd skal lyde:

(2) Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og *Universitetet i Stavanger* har et særskilt nasjonalt ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Departementet kan gi nærmere forskrift om samarbeid og arbeidsdeling mellom universitetene på dette området.

Ny § 1-7 skal lyde:

§ 1-7 *Ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk*

Universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk.

§ 2-1 skal lyde:

(1) *NOKUT er et faglig uavhengig statlig forvaltningsorgan.*

(2) *Formålet med NOKUTs virksomhet er å føre tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning, gi generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, og å stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene. NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning, fagskoleutdanning og godkjent høyere utenlandsk utdanning.*

(3) *I NOKUTs tilsynsarbeid etter denne lov skal NOKUT evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring, akkreditere institusjoner og studietilbud og revidere gitt akkreditering. NOKUT skal også gi generell godkjenning av høyere utenlandsk utdanning.*

(4) *NOKUT kan benytte seg av andre virkemidler og gjennomføre andre tiltak enn de som fremgår av tredje ledd, som er i tråd med formålet med NOKUTs virksomhet.*

(5) I sitt arbeid skal NOKUT søke å bistå institusjonene i deres utviklingsarbeid.

(6) NOKUT skal gjennomføre evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høyere utdanning. Departementet kan pålegge organet å foreta slike evalueringer.

(7) Alle evalueringer som foretas av NOKUT er offentlige, og NOKUT skal bidra til at disse gjøres kjent.

(8) NOKUTs vedtak overfor private institusjoner kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kap. VI.

§ 3-9 første ledd skal lyde:

(1) Universiteter og høyskoler skal sørge for at *kandidatenes* kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

§ 4-7 første og annet ledd skal lyde:

(1) Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs hvis *kandidaten*

- a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende kurs, eller
- b) har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.

(2) Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan annullere godskriving eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis *kandidaten* har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.

§ 4-8 tredje og femte ledd skal lyde:

(3) En *kandidat* som har opptrådt slik som beskrevet i § 4-7 første eller annet ledd, kan ved vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år. *Slik adgang til utestenging gjelder ikke for stipendiater ansatt ved institusjonen ph.d.-graden avlegges ved. Andre universiteter og høyskoler under denne lov skal informeres om vedtaket.* Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner mv.

(5) *Kandidaten* har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen.

§ 5-1 Klagenemnd og særskilte nasjonale klageorgan første ledd skal lyde:

(1) Universiteter og høyskoler skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og

etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for *kandidatene*.

§ 5-2 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for *kandidatens* prestasjon eller bedømmelsen av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan påklages etter reglene i § 5-3.

(3) Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra *kandidaten* har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

§ 5-3 første, tredje og fjerde ledd skal lyde:

(1) *Kandidaten* har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse fremsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse, dersom *kandidaten* får meddelt karakteren elektronisk og kan fremsette krav om begrunnelse på tilsvarende måte, fremsettes innen én uke fra karakteren ble kunngjort. Ved annen type kunngjøring må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra *kandidaten* fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

(3) Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelige for *kandidatene* etter at karakterer er fastsatt.

(4) En *kandidat* kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra *kandidaten* har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om *kandidaten* skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

§ 7-2 femte ledd skal lyde:

(5) *Betegnelsen universitetssykehus kan bare benyttes av virksomhet som er godkjent som universitetssykehus etter nærmere regler fastsatt med hjemmel i spesialisthelsetjenesteloven § 4-1.*

Gjeldende femte ledd blir sjettede ledd.

§ 9-3 femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan i særlige tilfeller fastsette annen styresammensetning eller *styreordning* enn bestemt i første ledd eller fastsatt etter andre eller tredje ledd.

§ 9-4 femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan i særlige tilfeller forlenge styrets funksjonsperiode og styremedlemmenes tjenestetid.

Gjeldende femte ledd blir sjette ledd og gjeldende sjette ledd blir syvende ledd.

§ 10-4 første ledd skal lyde:

(1) Styret kan vedta at rektor skal ansettes på åremål. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer. Styret selv foretar utlysning og ansettelse av rektor. Ansettelsesprosessen må sikre at rektor har faglig og ledelsesmessig legitimitet, og at studentene og de ansatte blir hørt. Styret bestemmer om det skal foretas innstilling og hvem som skal innstille. *Vedtak om at rektor skal ansettes på åremål kan omgjøres gjennom vedtak med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Sak nr. 5 [10:59:28]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.
